

Список використаних джерел

1. Борова Т.А. Модель управління педагогічною діяльністю викладача ВНЗ //Імідж сучасного педагога. – 2008. - №3-4 (82-83). – С.85-89.
2. Mehrabian A. Nonverbal Communication. Chicago. – Aldine. – 2003. - 217p.
3. McLean G., Yang B., Kuo Ch., Tolbert A., Larkin C. Measuring Managerial Coaching Skills //Human Resource Development Quarterly, vol. 16, no. 2, Summer 2005. – pp. 157 – 178.
4. O'Connor J., Lages A. How coaching works. London: A&C Black. 2007. – 276 p.
5. Ramsey Sh. Non-verbal Behaviour: an Intercultural Perspective// Handbook of International Communication, Boston. 1985. – 144 p.
6. Zeus P., Skiffington S. The Complete Guide to Coaching at Work. Australia:The McGraw-Hill Companies, Inc. 2007. – 260 p.

Пальшкова І.О.,

канд. пед.наук, доцент,

Південноукраїнський педагогічний
університет ім. К.Д. Ушинського

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В статье рассмотрены проблемы компетентного подхода в формировании профессионально-педагогической культуры будущих учителей.

In article problems of the competent approach in formation professionally - pedagogical culture of the future teachers are considered.

Метою статті є розгляд проблеми компетентнісного підходу, у контексті формування професійно-педагогічної культури майбутніх вчителів.

Сьогодні серед української педагогічної громадськості, на сторінках педагогічної преси та у змісті нормативних документів, що регламентують розвиток освітніх процесів, досить часто можна натрапити на тезу про необхідність запровадження компетентнісного підходу. Поки що в

українському освітньому просторі недостатньо представлені книги чи статті, присвячені цій проблемі, особливо написані українською чи перекладені з європейських мов. Адже зрозуміло, що перш ніж говорити про „запровадження підходу до практики навчання в національній школі”, необхідно розібратись у сутності ключових понять і положень такого підходу. Поняття професійно-педагогічної культури розглядається в різних контекстах. Здійснено низку досліджень професійно-педагогічної компетентності як компонента професійної культури вчителя (В. Адольф, Ю. Варданян, К. Вербова, Н. В'юнова, Л. Гребьонкіна, Л. Захарова, Є. Лімов, Г. Ковальов, Н. Кузьміна, Н. Мажар, В. Сластьонін, Б. Сосновський та ін.). З позицій гуманістичної, особистісно орієнтованої парадигми успішно розробляється концепція професійно-особистісного розвитку педагога в умовах ВНЗ та післядипломної підготовки, становлення особистості вчителя як суб'єкта педагогічної діяльності, основу якого складає ідея саморозвитку, активного перетворення вчителем усього внутрішнього світу, зміни його способу життєдіяльності. Процес професіоналізації педагога дослідники пов'язують з розвитком його педагогічної компетентності, емоційної стійкості та гнучкості, творчої активності, здатності до інноваційної діяльності (Г. Аксьонова, І. Богданова, В. Буряк, О. Дашкевич, Н. Кічук, Л. Кондрашова, З. Курлянд, І. Лушніков, А. Маркова, Л. Мітіна, Н. Нікандров, Л. Подимова, Р. Хмелюк, О. Цокур, Р. Шакуров, А. Шутенко та ін.).

Компетентнісний підхід у визначенні цілей і змісту загальної освіти не є новим, оскільки орієнтація на засвоєння умінь і способів діяльності, узагальнених способів діяльності визнавалася рядом учених (В. Давидов, І. Лернер, В. Лозова, В. Краєвський, В. Онищук, В. Паламарчук, М. Скаткін та ін.). У психолого-педагогічній літературі, зокрема в теорії та практиці управління персоналом, широко використовуються поняття „компетентність” і „компетенція”. У ці поняття вкладається різний сенс, що, безумовно, утруднює як теоретичну розробку питання, так і організацію практичної роботи з оцінки професійної компетентності. Нам уявляється, що це положення пов'язане з перекладним характером джерел, які використовують спеціалісти, де ці поняття прирівнюються.

Високий рівень професійної культури характеризується розвинутою здатністю до розв'язання професійних задач, тобто розвинутою професійною компетентністю.

Деякі автори (Н. Крилова, В. Правоторов, Т. Саламатова) вважають,

що професійна культура є системою соціальних якостей, яка безпосередньо забезпечує рівень трудової, професійної діяльності. Саме через діяльність кожен спеціаліст досягає максимальних для себе результатів, прагнучи виявити свої здібності та компетентність. В. Семиченко виокремлює компоненти професійної культури, до яких належать: формування наукового світогляду, оволодіння складними прийомами роботи з інформацією, розвиток і професіоналізація мислення, становлення певної структури характеру, формування індивідуального стилю діяльності, оптимізація індивідуальної системи життєвих і професійних цінностей, засвоєння творчого підходу до вирішення пізнавальних завдань, формування стійкої професійної позиції та ін. [6, с. 61].

В.М. Гриньова розглядає професійну культуру педагога як результат сформованості його духовної культури і як результат його професійно-педагогічної діяльності [2, с.84]. Ефективність будь-якого процесу визначається врахуванням специфіки об'єкта діяльності, а також особливостями суб'єкта спілкування, що дозволяє говорити про культуру лікаря, інженера, офіцера, педагога та ін. спеціаліста, тобто про професійну культуру, яка висвітлює у собі всі основні загальні якісні характеристики духовної культури. Можна стверджувати, що духовність особистості – основа професійної культури, яка знаходить яскравий вияв у професійній діяльності [2, с. 85].

В.М. Гриньова вважає, що компетентність пов'язана з високим рівнем професіоналізму, якість ділової кваліфікації визначаються насамперед культурою діяльності як інтегративною, стрижневою характеристикою особистості. Культура професійної діяльності – це певний рівень виконання людиною своїх обов'язків. Вона залежить від:

- сформованості та стійкості соціально значущих мотивів діяльності (потреби, інтереси, цінності, погляди);
- відповідності психофізичних властивостей особистості (здібностей), які забезпечують необхідний рівень і ефективність професійної діяльності;
- ступеня розвитку психічних процесів особистості (мислення, пам'ять, емоції, почуття, воля);
- повноти та глибини засвоєних психолого-педагогічних і спеціальних знань, умінь, навичок, тобто набутого досвіду;
- соціальної активності [2, с. 86].

Можна визначити професійну компетентність як ступінь відповідності характеристик колективу (персоналу) до переліку вимог, що ставляться до професії. Компетентність конкретної людини – вже його професіоналізму, тобто людина може бути професіоналом у цілому у своїй галузі, але не бути компетентною у вирішенні всіх професійних питань.

При аналізі наукових джерел ми зіткнулися з визначеннями, які характеризують компетентність з точки зору володіння знаннями, вміннями, навичками (ближче до поняття „кваліфікація”): компетентність – володіння знаннями, котрі дозволяють судити про щось, висловлювати важливу, авторитетну думку.

В. Лозова зазначає, що компетентність має інтегративну природу, оскільки її джерелом є різні сфери культури (духовна, громадянська, соціальна, педагогічна, управлінська, правова, етична, екологічна та ін.), вона вимагає значного інтелектуального розвитку, включає аналітичні, комунікативні, прогностичні та інші розумові процеси [3, с. 5].

Компетентність у широкому розумінні розглядається як ступінь зрілості особистості, тобто певний рівень її психічного розвитку (навченість і вихованість), що дозволяє успішно діяти в суспільстві. У вузькому розумінні компетентність виступає як діяльнісна характеристика.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що автори вивчають професійну компетентність. Так, Н. Кузьміна розглядає її як обізнаність і авторитетність педагога, властивість особистості, яка дозволяє продуктивно розв’язувати навчально-виховні завдання, розраховані своєю чергою на формування особистості іншої людини [1].

Отже, відправним моментом визначення поняття, на нашу думку, може стати інтегрований комплексний підхід, який має спиратися на теорії професійної компетентності, розроблені відомими науковцями: А.Марковою, В. Сластьоніним, Є. Шияновим. Структура професійної компетентності педагога розкривається В.Сластьоніним і Є. Шияновим через педагогічні вміння, а саме поняття „компетентність” визначає єдність теоретичної і практичної готовності вчителя до здійснення педагогічної діяльності [7, с.40-41]. Л. Карпова вважає, що професійна компетентність викладача є складним індивідуально-психологічним утворенням на засадах теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та досвіду, що зумовлюють готовність педагога до виконання педагогічної діяльності та забезпечують високий рівень її самоорганізації.

Компетентність викладача не має вузько професійних меж, оскільки від нього вимагається постійне осмислення розмаїття соціальних, психологічних, педагогічних та інших проблем, які пов'язані з освітою [7, с.14].

Вважаємо, що професійна компетентність педагога є чинником підвищення якості освіти й включає професійно-змістовий, технологічний і професійно-особистісний компоненти. Професійно-змістовий компонент передбачає наявність у педагога знань з предмета, який він викладає, суміжних дисциплін, з дисциплін, що виражають квінтесенцію спеціальності, якими оволодіває студент, теоретичних знань з основ наук, котрі вивчають особистість людини, що забезпечує усвідомленість при визначенні педагогом змісту його професійної діяльності з виховання, навчання та освіти учнів.

Технологічний компонент включає апробовані професійні знання, тобто вміння. Забезпечують цей компонент інформаційно-інноваційні технології, які ґрунтуються на комплексному діагностико-дослідницькому осмисленні педагогічної ситуації і перспективному її прогнозуванні. Професійно-особистісний компонент включає особистісні здібності та творчі здібності. Професійно-педагогічна культура – це складний динамічний процес поступового формування професійних знань, професійних умінь і професійно значущих якостей особистості.

Складовою особистісних якостей майбутнього вчителя трудового навчання складають творчі здібності. При вивченні навчальних дисциплін у студентів формуються професійні знання. Навчання у вищій школі моделює майбутню професійну діяльність студентів.

Процес формування професійно-педагогічної культури продовжується у вияві гностичних умінь, які, розвиваючись, дозволяють студентам встановлювати внутрішні зв'язки і відношення між фактами, поняттями та іншими об'єктами дійсності. На педагогічній практиці студенти включаються в педагогічну діяльність з великою долею самостійності.

Список використаних джерел

1. Грехнев В.С. Культура педагогического общения: Кн. для учителя.– М.: Просвещение, 1990.– 144 с.
2. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти). – Харків, 1998.- 300 с.

3. Елканов С.Б. Профессиональное самовоспитание учителя—М.: Просвещение, 1986.— 143 с.

4. Леонтьев А.А. Психология общения.—2-е изд., перераб. й доп.—М., 1997.—48с.

5. Лупьян Л.Н. Барьеры общения, конфликты, стрес. - Липецк, 1986.

6. Хоружа Л.Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: Теорія і практика. - К.: Преса України, 2003.- 320 с.

7. Слостенин В.А., Г.И. Чижакова. Введение в педагогическую аксеологию.— М.: Академия, 2003.—192 с.

8. Слостенин В.А., Шутенко А.И. Профессиональное самосознание учителя // Magister. — 1995. - № 3. — С. 52-58.

Зоренко І.С.,

канд. пед. наук, доцент,

Криворізький ДПУ

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

В статье рассмотрены проблемы формирования культуры общения как средства формирования профессиональной компетентности будущих учителей.

In article problems of formation of culture of dialogue as way of formation of professional competence of the future teachers are considered.

Метою статі є розкриття поняття „комунікативна культура” і її сприяння на формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

У сучасних умовах усе більш гостро відчувається потреба в людях, які володіють культурою мовного спілкування та здатних вільно звертатися на іноземній мові. Інтернаціоналізація відносин у діловому світі підвищує вимоги до якості навчання іноземній мові в умовах загальноосвітньої школи і визначає необхідність пошуку шляхів удосконалення рівня іншомовної комунікативної культури випускників сучасних загальноосвітніх закладів. Відродження національної системи освіти потребує відходу від авторитарної педагогіки до підвищення культури спілкування, до відновлення гуманістичної школи. Сучасне звертання до проблем навчання іноземній мові визначається не тільки ростом міжнародних контактів, але і якісними змінами у комунікації на іноземній мові, що забезпечують можливість